

1.4 Πληθυσμιακή εξέλιξη και κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά – Αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και των προοπτικών της

α. Πληθυσμός

Δημογραφικές εξελίξεις και τάσεις - Μετανάστευση

Από την αντίστοιχη παράγραφο της ενότητας καταγραφής νεώτερων στοιχείων γίνεται η παρατήρηση ότι τα πληθυσμιακά δεδομένα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ακολουθούν πτωτική τάση, όπως και στο σύνολο της χώρας, από τα προσωρινά στοιχεία της απογραφής 2011. Πρέπει να τονιστεί και πάλι ότι η έλλειψη των αναλυτικών στοιχείων της τελευταίας απογραφής καθιστά δύσκολη και αόριστη την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και άγνωστη την κατάσταση στα κατώτερα επίπεδα αναφοράς (Καλλικράτειοι Δήμοι και οικισμοί).

Κάθε στρατηγικός σχεδιασμός αποσκοπεί σε μέτρα και ενέργειες που θα βοηθήσουν είτε στην αύξηση του πληθυσμού σε μία περιοχή, είτε στην συγκράτηση του ήδη υπάρχοντος, έτσι ώστε να μην αποδυναμωθεί περαιτέρω η περιοχή. Τέτοιες ενέργειες είναι τα αναπτυξιακά έργα που βελτιώνουν την πρόσβαση και τις συνθήκες διαβίωσης σε μια περιοχή και η προσφορά θέσεων εργασίας μέσω επενδυτικών προγραμμάτων.

Ως προς το βαθμό συσχέτισης της υφιστάμενης κατάστασης με τους στόχους που είχαν τεθεί από το θεσμοθετημένο Πλαίσιο παρατηρείται ότι υπάρχουν έντονες αποκλίσεις, παρόλο που η αξιολόγηση γίνεται πριν την επίτευξη του έτους στόχου του Πλαισίου.

Σους στόχους του Πλαισίου είναι η αύξηση του πληθυσμού της Περιφέρειας, και επομένως και της δυναμικής της στο σύνολο της χώρας, με παράλληλη προσφορά θέσεων εργασίας. Και περαιτέρω η σταδιακή άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και ως προς τις μεγάλες πληθυσμιακές ανισότητες (ορεινός όγκος) και η συγκράτηση του πληθυσμού στην ορεινή ενδοχώρα για την προώθηση του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, μέσο που συμβάλλει στην ενίσχυση του ρόλου της Περιφέρειας.

Παρόλο που τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες και ενέργειες στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ενίσχυσης της υπαίθρου και της ορεινής ενδοχώρας (π.χ. Leader+ στην ορεινή Ναυπακτία) (σημιακές ενισχύσεις τουριστικών υποδομών και επαρχιακού οδικού δικτύου, επενδύσεις στα πλαίσια των Ολυμπιακών Αγώνων κ.α) δεν ήταν αρκετές για να έλθουν τα επιθυμητά αποτελέσματα στα πληθυσμιακά μεγέθη. Αντιθέτως, μεγάλωσαν κάποιες ψαλίδες ανισοτήτων, όπως για παράδειγμα ανάμεσα στα ορεινά και παραλιακά τμήματα της περιοχής ή η δυναμική των μεγάλων αστικών κέντρων σε σχέση με τα μεσαία και μικρότερα κέντρα της υπαίθρου.

Πιο συγκεκριμένα, η Αχαΐα και κυριολεκτικά η Πάτρα, μεγάλωσε την δυναμική της, είτε σε πληθυσμό, είτε σε θέματα θέσεων εργασίας, είτε σε επενδύσεις, σε σχέση με τις άλλες δύο Π.Ε. αλλά και σε σχέση με τα αστικά κέντρα του Πύργου, του Μεσολογγίου και του Αγρινίου. Επιπλέον, η τάση φυγής από τα ορεινά τμήματα στο σύνολο της Περιφέρειας ενδυνάμωσε τόσο τα παραλιακά τμήματα, όσο και τα αστικά κέντρα. Μικρές εξαιρέσεις αποτελούν ορεινές περιοχές με ιδιαίτερη δυναμική, όπως τα Καλάβρυτα και η ορεινή Ναυπακτία με κινητήρια δύναμη τις τάσεις και προοπτικές που έχει ο ορεινός τουρισμός στις περιοχές αυτές και στις μέχρι σήμερα κάποια έργα και δράσεις (βλέπ και κεφ. Α.1.1.β.1-1.5.1: δυναμικές ζώνες παραγωγικών δραστηριοτήτων).

Οι παραπάνω μη αναμενόμενες επιπτώσεις προήλθαν ή επιδεινώθηκαν και από παράγοντες όπως η οικονομική συγκυρία της τελευταίας 5ετίας, σχετικά με τις επενδύσεις και τις θέσεις εργασίας, και οι περιβαλλοντικές αλλαγές από τις καταστροφές, ειδικά στην περιοχή της Ηλείας (πυρκαγιές 2007). Αυτή η αβεβαιότητα για τα επόμενα χρόνια πιθανόν ώθησε μέρος του πληθυσμού να μετακινηθεί τόσο από τα ορεινά προς τα πεδινά.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται ποσοτικά ως τάξεις και εξελίξεις από την σύγκριση των απογραφών του 1991 και του 2001 και εμπειρικά και προσεγγιστικά για τα μετέπειτα χρόνια, από παρατηρήσεις γεγονότων και συνεργασία με τοπικούς φορείς.

β. Οικονομική φυσιогνωμία

β.1 Κατά κεφαλή ΑΕΠ

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα IV που ακολουθεί, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΠΔΕ σε τρέχουσες τιμές το 2008 (σύμφωνα με πρόσφατα προσωρινά στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ.) ανήλθε σε 16.370 μονάδες παρουσιάζοντας αύξηση 55,6% σε σύγκριση με το 2001 (μικρότερη σε ποσοστό από την αύξηση του κ.κ.ΑΕΠ της χώρας που είναι 57,6%). Όσον αφορά στις ΠΕ της ΠΔΕ, η ΠΕ Αχαΐας εμφανίζει υψηλότερο κ.κ.ΑΕΠ, που ανήλθε το 2008 σε 19.408 μονάδες (παρουσιάζοντας αύξηση 55,7% σε σύγκριση με το 2001), ακολουθεί η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, με κ.κ. 14.771 μονάδες (αύξηση 51,10%) και η ΠΕ Ηλείας με κ.κ.ΑΕΠ

12.490 μονάδες (αύξηση 55,5%). Η περιφέρεια εξακολουθεί να βρίσκεται από πλευράς κατάταξης στη 12^η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών με βάση το κ.κ.ΑΕΠ όλες τις χρονιές από το 2000 έως το 2008¹. Τα προσωρινά, στοιχεία του ρυθμού μεταβολής του συνολικού ΑΕΠ της ΠΔΕ 2009/2008 δείχνουν μείωση – 3,6% σαφώς μεγαλύτερη απ αυτήν την χώρας που είναι –0,5% (βλ. Κεφ. Α.1.1.α.6-1.2.1.α). Στοιχεία (έστω προσωρινά) δεν υπάρχουν για τα επόμενα χρόνια της μεγάλης οικονομικής κρίσης. Είναι προφανές ότι η παραπάνω αξιολόγηση γίνεται με αυτές τις σοβαρότατες επιφυλάξεις λόγω έλλειψης επίσημων στοιχείων του 2010 και 2011.

Είναι σκόπιμο, ακόμη, να παρατηρηθεί ότι υπάρχει μικρή απόκλιση στα ποσοστά συμμετοχής των Π.Ε. της Π.Δ.Ε. στη διαμόρφωση του ΑΕΠ της χώρας (την περίοδο 2000-2009), με την Αχαΐα να έχει τη μεγαλύτερη συμβολή μεταξύ των τριών Π.Ε. και τη μικρότερη μείωση της συμβολής της, σε σχέση με τις αντίστοιχες της Ηλείας και Αιτωλ/νίας, με την μεγαλύτερη να αντιστοιχεί στην τελευταία. **Εξελίσσεται επομένως ένα άνοιγμα της ψαλίδας των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων ως προς το ΑΕΠ (βλ. και χάρτες Α.5α,β,γ).**

Πίνακας IV: ΑΕΠ κατά κεφαλή, ενεργός πληθυσμός, ανεργία

	ΑΕΠ κατά κεφαλή*		Μεταβολή	Ποσοστό ενεργού πληθυσμού**		Μεταβολή	Ποσοστό ανεργίας***		Μεταβολή
	2001	2011 (2008)	2001-2011 (2008)	2001	2011	2001-2011	2001	2011	2001-2011
Ευρωπαϊκή Ένωση	25409	28411	+ 11,8%	66,50%	78,30%	+ 11,8	8,60%	9,70%	+ 1,1
Χώρα	13372	17030	+ 27,30%	51,40%	53,10%	+ 1,7	10,80%	15,90%	+ 5,1
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	10520	13223	+ 25,70%	49,4%	46,50%	- 2,9	10,7%	15,10%	+ 4,4
Περιφέρεια / Χώρα	0,78	0,77	- 0,01	6,30%	6,40%	+ 0,1	6,25%	6,26%	+ 0,01
Π.Ε Αχαΐας	12458	15677	+ 25,83%	44,50%	43,20%	- 1,3	16,00%	19,30%	+ 3,3
Π.Ε Αιτωλ/νίας	9770	11931	+ 22,10%	43,50%	42,2%	- 1,3	12,40%	18,40%	+ 6
Π.Ε Ηλείας	8032	10088	+ 25,60%	43,10%	41,80%	- 1,3	16,60%	12,0%	- 4,6
Π.Ε Αχαΐας / Περιφέρεια	1,18	1,18	0	44,30%	45,0%	+ 0,7	46,80%	47,0%	+ 0,2
Π.Ε Αιτωλ/νίας / Περιφέρεια	0,92	0,90	- 0,02	29,80%	30,10%	+ 0,3	24,80%	25,0%	+ 0,2
Π.Ε Ηλείας / Περιφέρεια	0,76	0,76	0	25,8%	24,90%	- 0,9	28,40%	28,0%	- 0,4

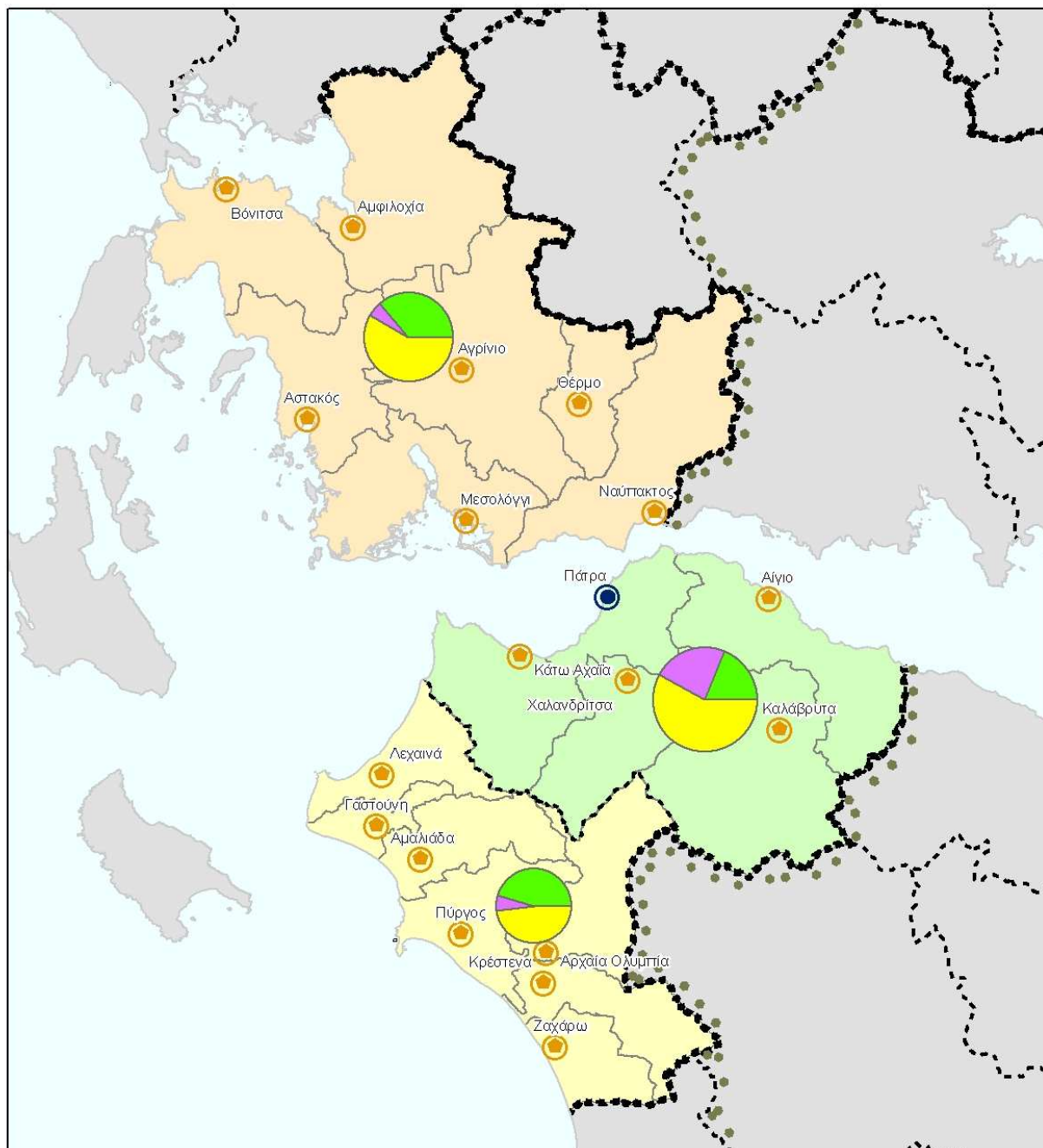
Πηγή : ΕΛ.ΣΤΑΤ, Eurostat, OECD

* Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από την ΕΛ.ΣΤΑΤ για το κ.κ ΑΕΠ (σε ευρώ) σε επίπεδο Χώρας, Περιφέρειας και ΠΕ αφορούν το 2008 (τα στοιχεία των ετών 2006-2008 είναι προσωρινά). Το κ.κ ΑΕΠ επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνεται σε σταθερές τιμές 2005 και σε δολάρια ΗΠΑ.

** Για το 2011 διαθέσιμα στοιχεία για ενεργό πληθυσμό υπάρχουν μόνο σε επίπεδο ΕΕ, Χώρας και Περιφέρειας από την Eurostat και την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Για τα αντίστοιχα στοιχεία σε επίπεδο ΠΕ έγιναν εκτιμήσεις δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί τα στοιχεία της απογραφής της ΕΛ.ΣΤΑΤ του 2011.

*** Για το 2011 διαθέσιμα στοιχεία για ανεργία υπάρχουν μόνο σε επίπεδο ΕΕ, Χώρας και Περιφέρειας από την Eurostat και την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Για τα αντίστοιχα στοιχεία σε επίπεδο ΠΕ έγιναν εκτιμήσεις δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί τα στοιχεία της απογραφής της ΕΛ.ΣΤΑΤ του 2011.

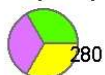
¹ Σημειώνεται ότι την περίοδο 1991-4 η ΠΔΕ ήταν στην 11^η θέση (στοιχεία στα οποία βασίζεται η μελέτη του Χωρ/κού σχεδίου της ΠΔΕ 1997-99). Σε σύγκριση με αυτή την περίοδο η θέση της ΠΔΕ χειροτέρευσε περνώντας στην 12^η θέση.

Υπόμνημα

- ■ ■ Όριο Περιφέρειας
- - - Όριο Περιφερειακών Ενοτήτων
- Όριο Καλλικράτειων Δήμων
- • • Όριο περιοχών αναπτυξιακής πολιτικής σύμφωνα με τον ισχύοντα Αναπτυξιακό Νόμο
- Έδρα αποκεντρωμένης διοίκησης και έδρα περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
- Έδρες Καλλικράτειων Δήμων
- Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας
- Π.Ε. Αχαΐας
- Π.Ε. Ηλείας

Τομεακή διάρθρωση ΑΕΠ (1991)

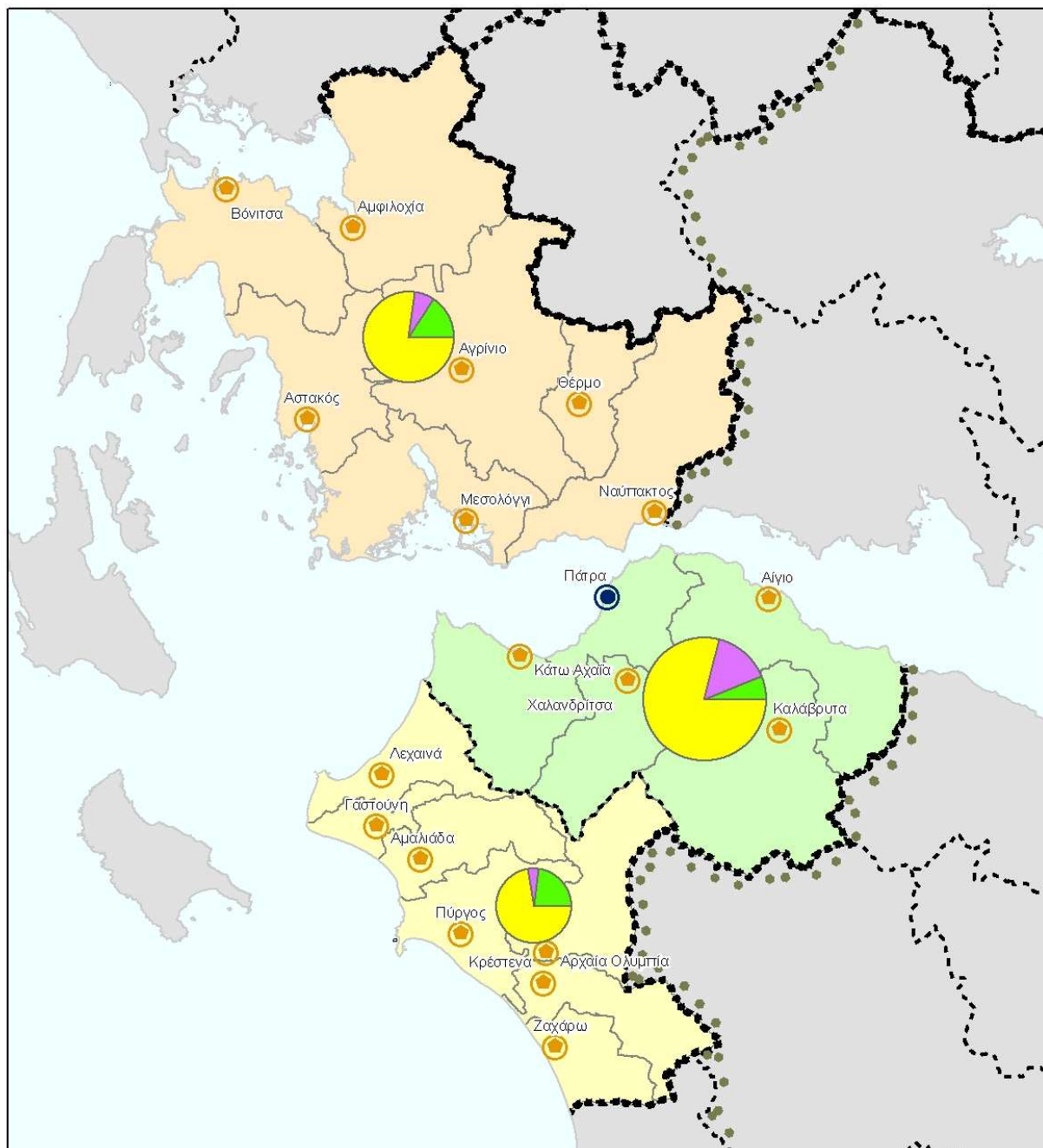
- Πρωτογενής τομέας
- Δευτερογενής τομέας
- Τριτογενής τομέας

Χάρτης Α.5α Ενδοπεριφερειακές ανισότητες ανάπτυξης (1991)

Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση
Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΦΙΛΩΝ Ο.Ε. Α. Παναγής - Παν. Κυριοπούλου & Συν.
Κατρού Αλέξανδρος του Δημητρίου

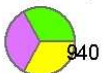
Νοέμβριος 2012

Υπόμνημα

- ■ ■ Όριο Περιφέρειας
- - - Όριο Περιφερειακών Ενοτήτων
- Όριο Καλλικράτειων Δήμων
- • • Όριο περιοχών αναπτυξιακής πολιτικής σύμφωνα με τον ισχύοντα Αναπτυξιακό Νόμο
- Έδρα αποκεντρωμένης διοίκησης και έδρα περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
- Έδρες Καλλικράτειων Δήμων
- Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας
- Π.Ε. Αχαΐας
- Π.Ε. Ηλείας

Τομεακή διάρθρωση ΑΕΠ (2001)

- Πρωτογενής τομέας
- Δευτερογενής τομέας
- Τριτογενής τομέας

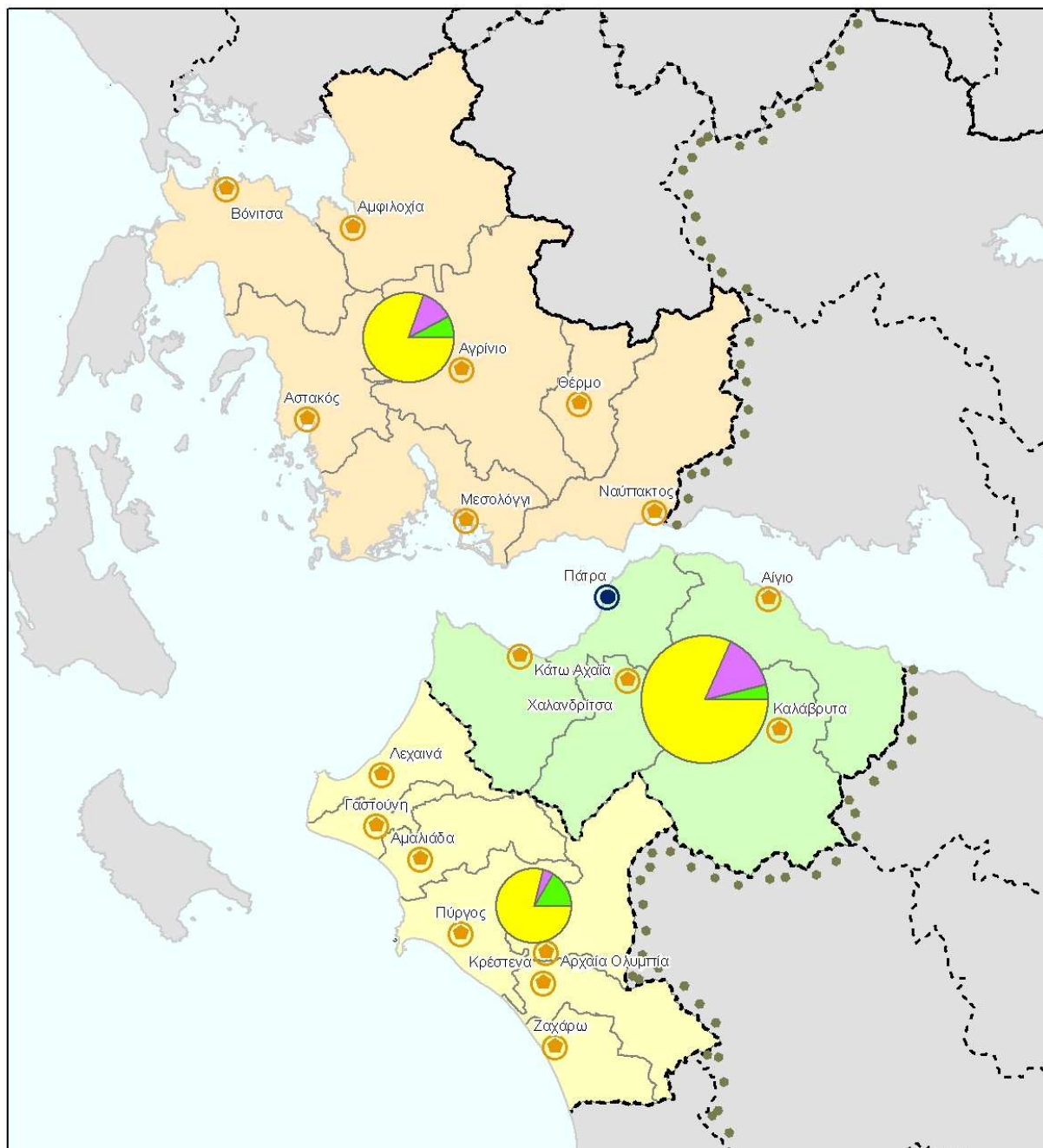
Χάρτης Α.5β Ενδοπεριφερειακές ανισότητες ανάπτυξης (2001)

Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση
Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΦΙΛΩΝ Ο.Ε. Α. Παναγής - Παν. Κυριοπούλου & Συν.
Κατρού Αλέξανδρος του Δημητρίου

Νοέμβριος 2012

Υπόμνημα

- - - Όριο Περιφέρειας
- - - Όριο Περιφερειακών Ενοτήτων
- Όριο Καλλικράτειων Δήμων
- • • Όριο περιοχών αναπτυξιακής πολιτικής σύμφωνα με τον ισχύοντα Αναπτυξιακό Νόμο
- Έδρα αποκεντρωμένης διοίκησης και έδρα περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
- Έδρες Καλλικράτειων Δήμων
- Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας
- Π.Ε. Αχαΐας
- Π.Ε. Ηλείας

Τομεακή διάρθρωση ΑΕΠ (2009)

Χάρτης Α.5γ Ενδοπεριφερειακές ανισότητες ανάπτυξης (2009)

Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση
Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΦΙΛΩΝ Ο.Ε. Α. Παναγής - Παν. Κυριοπούλου & Συν.
Γιατρού Αλέξανδρος του Δημητρίου

Νοέμβριος 2012

β.2 Ιδιωτικές επενδύσεις

Από την ανάλυση και αξιολόγηση των στοιχείων των ιδιωτικών επενδύσεων κατά τα έτη 2001-2011 (βλ. κεφ Α.1.1.α.6-1.2.1.β.2) προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα για τις επενδύσεις στην ΠΔΕ: το συντριπτικό ποσοστό του συνολικού αριθμού επενδύσεων που εγκρίθηκαν (με βάση τον Ν. 3299/2004) αφορά **επενδύσεις του μεταποιητικού τομέα** (74,6%) και ακολουθούν οι τουριστικές επενδύσεις 12,6%, ενώ αυτές του πρωτογενή είναι 7,8% (ανάλογα είναι και τα ποσοστά των αιτημάτων). Το μεγαλύτερο ποσοστό του ποσού των εγκριθέντων επενδύσεων παρουσιάζει η ΠΕ Αχαΐας (48,2%) και ακολουθεί η Ηλεία (32,3%) και η Αιτωλ/νία (19,5%). Σε σχέση με το ύψος των εγκεκριμένων επενδύσεων το συντριπτικό ποσοστό αφορά στον μεταποιητικό τομέα (67,5%), ακολουθούν οι τουριστικές επιχειρήσεις (16,1%) και οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (12,7%).

Σε ό,τι αφορά τις διαπεριφερειακές συγκρίσεις, σε σχέση με το εγκεκριμένο ύψος των ιδιωτικών επενδύσεων ανά περιφέρεια, η ΠΔΕ βρίσκεται στην 6^η θέση με συνολικό ύψος επενδύσεων 1.478.866.459 € και στην 5^η θέση σε ό,τι αφορά το εγκεκριμένο ύψος ενίσχυσης κατά περιφέρεια, με 691.207.691 €.

Στον τρόπο κατανομής των επενδυτικών πόρων επισημαίνεται ότι δεν ήταν σαφές το κριτήριο της “περιφερειακής σύγκλισης”, το οποίο φαίνεται ότι δεν λήφθηκε σοβαρά υπόψη.

β.3 Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Σύμφωνα με τον πίνακα IV το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού της ΠΔΕ το 2011, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ, υστερεί έναντι του αντίστοιχου της Ε.Ε και της χώρας και ανήλθε σε 50,9%, παρουσιάζοντας αύξηση 1,5 μονάδες σε σύγκριση με το 2001. Το αντίστοιχο ποσοστό στην Ε.Ε ανήλθε σε 78,3% και στη χώρα σε 53,1%, παρουσιάζοντας αύξηση 11,8 και 1,7 μονάδες αντίστοιχα. Τα ποσοστά του ενεργού πληθυσμού των ΠΕ της ΠΔΕ αφορούν εκτιμήσεις της ομάδας των μελετητών δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί τα στοιχεία της απογραφής της ΕΛ.ΣΤΑΤ του 2011. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις αυτές, το μεγαλύτερο ποσοστό ενεργού πληθυσμού εμφανίζει η ΠΕ Αχαΐας (45,8%) και ακολουθούν οι ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (45,1%) και Ηλείας (44,3%). Το ποσοστό ενεργού πληθυσμού και των τριών Π.Ε αυξήθηκε σε σύγκριση με το 2001 με την μεγαλύτερη αύξηση να εμφανίζει η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας με 1,6 μονάδες και ακολουθούν η ΠΕ Αχαΐας με 1,3 μονάδες και η ΠΕ Ηλείας με 1,2 μονάδες.

β.4 Απασχόληση

Ο πίνακας που ακολουθεί (Πίνακας V: απασχόληση, 1991-2011–ποσοστά) συμπληρώθηκε με όλα τα διαθέσιμα έως σήμερα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ².

Σημειώνεται ότι για το έτος 2011 και τα προγενέστερα έτη μέχρι την απογραφή του 2001, σε επίπεδο Περιφερειών, υπάρχουν μόνο ποσοστά και όχι απόλυτες τιμές γεγονός που δεν επιτρέπει τον υπολογισμό των αντίστοιχων λόγων, ενώ στοιχεία για τα Ανώτερα Επαγγέλματα του έτους 2011 υπάρχουν μόνο σε επίπεδο χώρας. Επισημαίνεται ακόμη, ότι τα στοιχεία που αφορούν την Ε.Ε, των ετών 1991, 2001 και 2011 δεν είναι συγκρίσιμα δεδομένου ότι κατά την χρονική αυτή περίοδο, ο αριθμός των Κρατών – Μελών διευρυνόταν συνεχώς, ανάλογα με το χρόνο ένταξης (1991 :12 Κράτη - Μέλη, 2011 : 27 Κράτη - Μέλη).

Το **ποσοστό απασχόλησης στην ΠΔΕ στον πρωτογενή τομέα** (τα έτη 1991, 2001, 2011) μειώθηκε αντίστοιχα από 34,8% σε 32% και σε 28% αντίστοιχα.

Το **ποσοστό απασχόλησης στην ΠΔΕ στο δευτερογενή τομέα** (1991, 2001, 2011) αυξήθηκε ελαφρά αντίστοιχα σε 20%, 20,8% και 23,1%.

Το ποσοστό απασχόλησης στην μεταποίηση το 1991 ήταν 10,3% επί του συνόλου του δευτερογενή τομέα μειώθηκε το 2001 7,7% ενώ παρουσίασε ελάχιστη αύξηση το 2011 και ανήλθε σε 7,8%.

Το **ποσοστό απασχόλησης στην ΠΔΕ στον τριτογενή τομέα** (τα έτη 1991, 2001, 2011) αυξήθηκε από 45,2%, σε 47,2% και σε 48,9%.

Από το παραπάνω συνολικό ποσοστό του τριτογενή τομέα κατά το 1991 ποσοστό 3,9% αφορούσε τις Τράπεζες και τις Ασφάλειες, ποσοστό το οποίο μειώθηκε το 2001 σε 1,7% και παρέμεινε σταθερό και το έτος 2011.

Τα ποσοστά απασχόλησης και στις τρεις ΠΕ, (όπως φαίνεται στον πίνακα V) ακολουθούν παρόμοια πορεία, δηλαδή παρουσιάζουν:

- α) συνεχόμενη πτωτική τάση στον πρωτογενή μεταξύ 1991, 2001 και 2011
- β) συνεχόμενη αυξητική τάση στον δευτερογενή μεταξύ 1991, 2001 και 2011 με υψηλότερο ρυθμό και ποσοστά αύξησης στην ΠΕ Αχαΐας
- γ) συνεχόμενη αυξητική τάση στον τριτογενή τομέα
- δ) πτωτική τάση του ποσοστού απασχόλησης στην μεταποίηση στο σύνολο του δευτερογενή τομέα (στοιχεία μόνο 1991 και 2001)
- ε) πτωτική τάση του ποσοστού της απασχόλησης σε τράπεζες και ασφάλειες στο ποσοστό του τριτογενή τομέα (στοιχεία μόνο 1991 και 2001)

² Σημειώνεται ότι για το έτος 2011 και τα προγενέστερα έτη μέχρι την απογραφή του 2001, δεν υπάρχουν στοιχεία απασχόλησης ανά τομέα σε επίπεδο ΠΕ.

Όσον αφορά στους ασκούντες **Ανώτερα Επαγγέλματα** στην ΠΔΕ το 1991 αποτελούσαν το 11,5%, ποσοστό μικρότερο από αυτό την χώρας (15,4%). Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε το 2001 και διαμορφώθηκε σε 17,9%, ποσοστό επίσης μικρότερο από της χώρας (20,9%). Το ποσοστό της χώρας κατά το 2011 υποχώρησε σε 10,9%.

Όσον αφορά τους ασκούντες Ανώτερα Επαγγέλματα στις ΠΕ της ΠΔΕ, στην ΠΕ Αχαΐας από 14,7% το 1991 αυξήθηκε σε 21% το 2001. Στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας από 9,4% το 1991 αυξήθηκε σε 16,7% το 2001 ενώ στην ΠΕ Ηλείας από 8,8% το 1991 αυξήθηκε σε 13,8% το 2001.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Έρευνα εργατικού δυναμικού Β' τρίμηνο 2011, βλέπε κεφ. Α.1.1α.6 πίνακα 1.2.2.β-1) η απασχόληση σε επίπεδο ΠΔΕ υπερβαίνει κατά πολύ το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας στον πρωτογενή τομέα (20,6% έναντι 12,3% της χώρας) και λιγότερο στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος (0,6% έναντι 0,5%), στις κατασκευές (7,7% έναντι 6,3%), στην εκπαίδευση (8,7% έναντι 7,5%), στην υγεία και κοινωνική μέριμνα (6,1% έναντι 5,7%).

Αντίθετα, η ΠΔΕ υπολείπεται του αντίστοιχου ποσοστού της χώρας στο ποσοστό απασχόλησης στα ορυχεία και λατομεία, στη μεταποίηση, στη διαχείριση αποβλήτων, στο εμπόριο, στη μεταφορά και αποθήκευση, στην παροχή υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης, στην ενημέρωση και επικοινωνία, στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες, στη δημόσια διοίκηση και στις τέχνες.

Όσον αφορά στον κλάδο δραστηριότητας η σχετική πλειοψηφία των απασχολούμενων της περιφέρειας ασχολείται με τη γεωργία, δασοκομία, αλιεία (σε ποσοστό 24,2%) και ακολουθούν ο κλάδος του εμπορίου (17,2%), της εκπαίδευσης (9,5%), της μεταποίησης (7,5%), της δημόσιας διοίκησης (7,4%) και των κατασκευών (7%).

Η πλειοψηφία των απασχολούμενων στην εκπαίδευση (68,1%), στις επαγγελματικές και επιστημονικές δραστηριότητες (55,2%), στις δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (28,4%), στην παροχή ηλεκτ. ρεύματος (27,7%) και στη δημόσια διοίκηση (24,9%) είναι απόφοιτοι ανωτάτων σχολών, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό κατόχων διδακτορικών και μεταπτυχιακών διπλωμάτων απασχολείται στην εκπαίδευση (9,6%) του συνόλου των απασχολούμενων στον κλάδο (στοιχεία Α' τριμήνου 2012, ΕΛΣΤΑΤ, βλ. κεφ. Α.1.1.α.6-1.2.2.β).

Η ΠΔΕ βρίσκεται επίσης στην 9^η θέση στο ποσοστό απασχολούμενων μεταξύ των περιφερειών της χώρας με ποσοστό 77% έναντι 77,4% της χώρας (ΕΛΣΤΑΤ, έρευνα Εργατ. Δυναμικού Α' τρίμηνο 2012).

Οι εκτιμήσεις για την απασχόληση και την ανεργία παραμένουν αρνητικές τουλάχιστον μέχρι το α' εξάμηνο του 2013.

Πίνακας: V Απασχόληση, 1991 - 2011 (ποσοστά)*

	1991						2001						2011					
	Τομέας					Αν. Επ.	Τομέας					Αν. Επ.	Τομέας					Αν. Επ.
	Π	Δ	Μετ.	Τ.	Τρ. Ας.		Π	Δ	Μετ.	Τ.	Τρ. Ας.		Π	Δ	Μετ.	Τ.	Τρ. Ας.	
Ευρωπαϊκή Ένωση													5,1%	25,2%	38,60%	69,1%	30,40%	
Χώρα	19,6%	25,4%	15,60%	55%	6,20%	15,40%	16,1%	23,0%	14,1%	60,9%	2,6%	20,90%	12,4%	17,8%	10,20%	69,8%	3,50%	10,90%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	34,8%	20,0%	10,30%	45,20%	3,90%	11,50%	32%	20,80%	7,70%	47,20%	1,70%	17,90%	28%	23,1%	7,80%	48,9%	1,70%	
Περιφέρεια / Χώρα	11,9%	5,3%	4,40%	5,50%	4,30%	5%	9,40%	4,40%	3,90%	4,60%	4,20%	5,10%						
Π.Ε Αχαΐας	20,0%	25,7%	15,70%	54,30%	5,20%	14,70%	17,2%	26,50%	9,30%	56,30%	1,90%	21%	12%	30,4%		57,6%		
Π.Ε Αιτωλοακαρνανίας	48,2%	15,6%	6,20%	36,20%	2,80%	9,40%	45,2%	16,60%	5,60%	38,20%	1,30%	16,70%	41,9%	17,1%		41,0%		
Π.Ε Ηλείας	42,0%	16,2%	6,60%	41,80%	3,30%	8,80%	40,1%	17,20%	5,30%	42,70%	1,30%	13,80%	35,6%	19,1%		45,3%		
Π.Ε Αχαΐας / Περιφέρεια	24,2%	54,1%	64,20%	50,70%	55,40%	54,10%	21,80%	50,30%	57,40%	54,0%	53,40%	51,70%						
Π.Ε Αιτωλοακαρνανίας / Περιφέρεια	45,2%	25,4%	19,60%	26%	23,20%	26,60%	44,20%	28,50%	23,60%	26,0%	24,60%	28,70%						
Π.Ε Ηλείας / Περιφέρεια	30,6%	20,5%	16,20%	23,30%	21,40%	19,30%	34,0%	21%	19,0%	20,0%	22%	19,60%						

Π: Πρωτογενής τομέας, Δ: Δευτερογενής τομέας, Μετ.: Από τον οποίο μεταποίηση, Τ: Τριτογενής τομέας, Τρ.

Ας.: Από τον οποίο Τράπεζες, Ασφάλειες, Διεκπεραιώσεις

Αν. Επ.: Ανώτερα επαγγέλματα (Ασκούντες επιστημονικά και ελεύθερα επαγγέλματα + Διευθύνοντες και ανώτερα διοικητικά στελέχη)

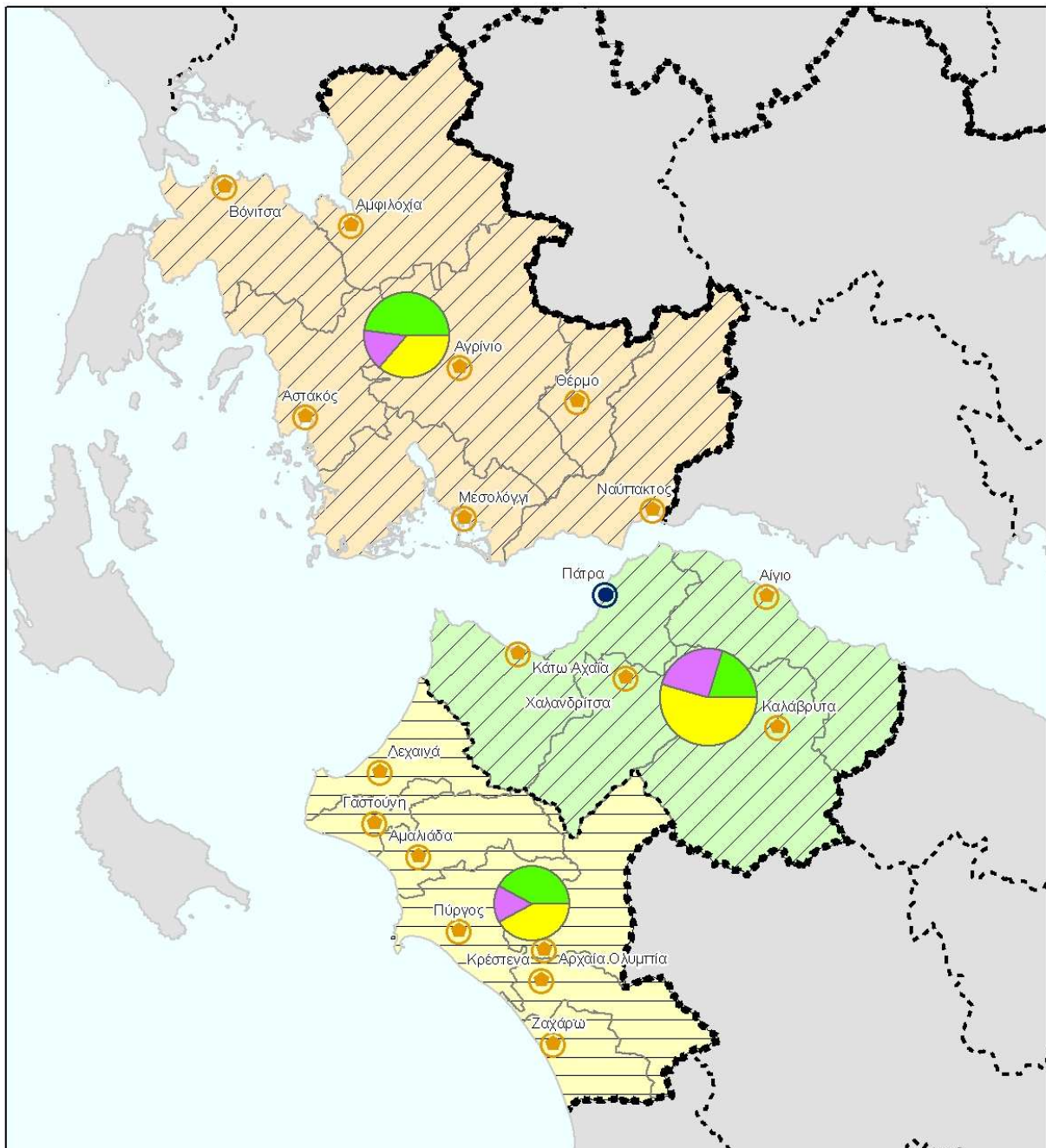
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Ο πίνακας θα συμπληρωθεί με τα στοιχεία έτους 2011, ή με τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα από την ΕΛ.ΣΤΑΤ στοιχεία

* Ο πίνακας περιλαμβάνει όλα τα διαθέσιμα μέχρι σήμερα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Για όσα δεν έχουν συμπληρωθεί δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Τα στοιχεία για την ΕΕ μεταξύ των ετών 1991, 2001 και 2011 δεν είναι συγκρίσιμα, δεδομένου ότι κατά την χρονική αυτή περίοδο ο αριθμός των Κρατών- μελών διευρυνόταν συνεχώς, ανάλογα με τον χρόνο ένταξης κάθε χώρας.

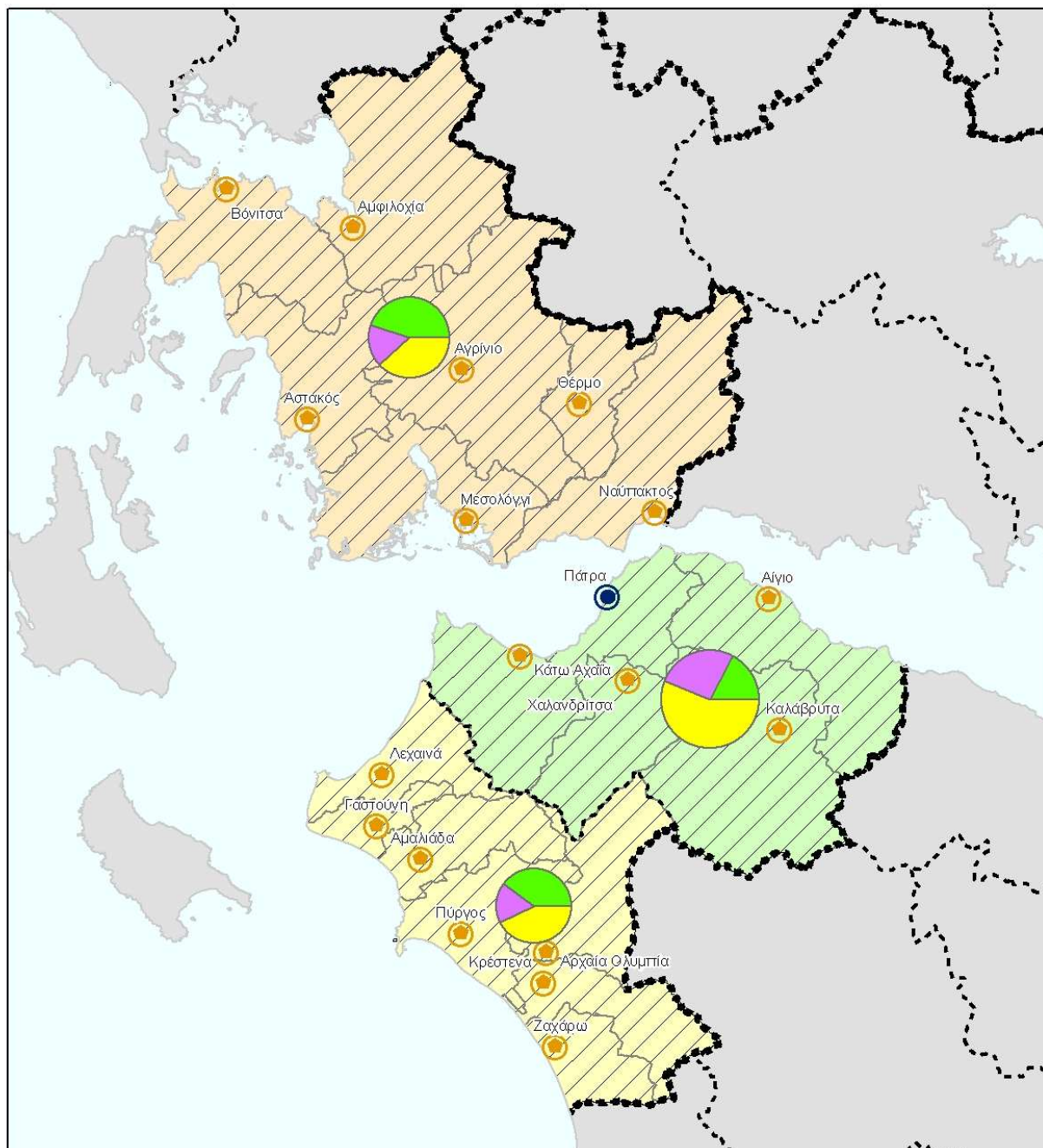

Χάρτης Α.4α Απασχόληση ανά τομέα και Περιφερειακή Ενότητα (1991)

Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση
Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΦΙΛΩΝ Ο.Ε. Α. Παναγής - Παν. Κυριοπούλου & Συν.
Καρού Αλέξανδρος του Δημητρίου

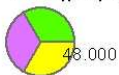
Νοέμβριος 2012

Υπόμνημα

- ■ ■ Όριο Περιφέρειας
- - - Όριο Περιφερειακών Ενοτήτων
- Όριο Καλλικράτειων Δήμων
- Έδρα αποκεντρωμένης διοίκησης και έδρα περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
- Έδρες Καλλικράτειων Δήμων
- Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας
- Π.Ε. Αχαΐας
- Π.Ε. Ηλείας

Απασχόληση (2001)

- Πρωτογενής τομέας
- Δευτερογενής τομέας
- Τριτογενής τομέας

Ποσοστό ανεργίας (2001)

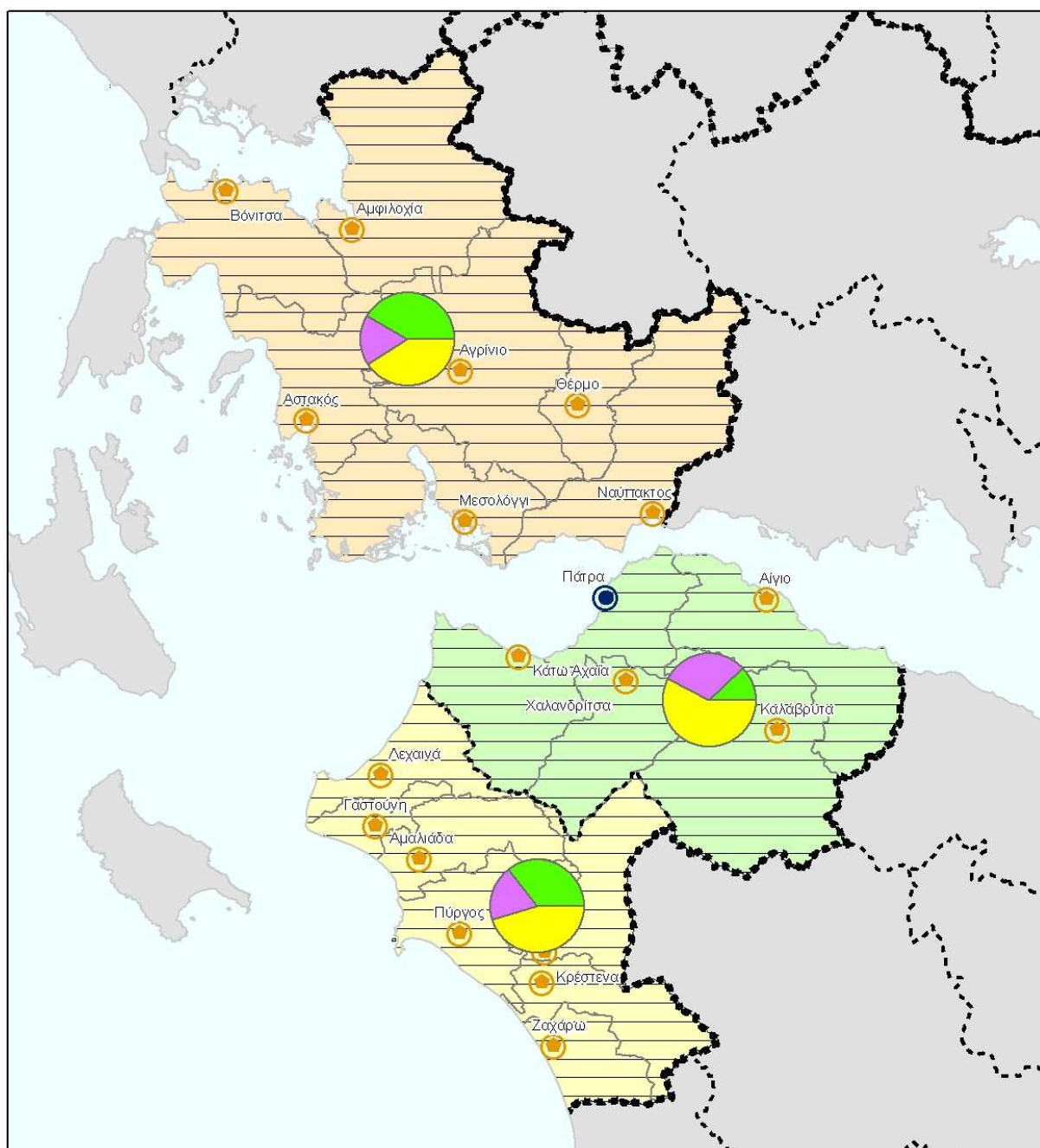
- Μικρότερο εθνικού και περιφερειακού
- ▨ Μεταξύ εθνικού (10,2) και περιφερειακού (9,9)
- ▩ Μεγαλύτερο από εθνικό και περιφερειακό

Χάρτης Α.4β Απασχόληση ανά τομέα και Περιφερειακή Ενότητα (2001)

Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση
Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΦΙΛΗΝ Ο.Ε. Α. Πανταζής - Παν. Κυριοπούλου & Συν.
Καρού Αλέξανδρος του Δημητρίου

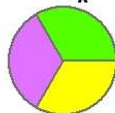
Νοέμβριος 2012

Υπόμνημα

- ■ ■ Όριο Περιφέρειας
- - - Όριο Περιφερειακών Ενοτήτων
- Όριο Καλλικράτειων Δήμων
- Έδρα αποκεντρωμένης διοίκησης και έδρα περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
- Έδρες Καλλικράτειων Δήμων
- Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας
- Π.Ε. Αχαΐας
- Π.Ε. Ηλείας

Απασχόληση (2011)

- Πρωτογενής τομέας
- Δευτερογενής τομέας
- Τριτογενής τομέας

Ποσοστό ανεργίας (2011)

- Μικρότερο εθνικού και περιφερειακού
- ▨ Μεταξύ εθνικού (22,6) και περιφερειακού (23,1)
- ▤ Μεγαλύτερο από εθνικό και περιφερειακό

Χάρτης Α.4γ Απασχόληση ανά τομέα και Περιφερειακή Ενότητα (2011)

Αξιολόγηση, αναθεώρηση και εξειδίκευση
Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΦΙΛΩΝ Ο.Ε.Α. Πανταζής - Παν. Κυριαπούλου & Συν.
Καπού Αλέξανδρος του Δημητρίου

Νοέμβριος 2012

β.5 Εξαγωγικοί κλάδοι – πλεονασματικοί κλάδοι της ΠΔΕ

Ως προς τις εξαγωγικές επιδόσεις της ΠΔΕ διαπιστώνεται (με βάση τα στοιχεία του Πιν. Α.1.1α.6-1.2.2.β.5-3 του αντίστοιχου κεφαλαίου) ότι την τριετία 2009 υπάρχει αυξημένη συμβολή των κλάδων, ποτών και καπνού, πρώτων υλών, λαδιών και λοιπών ζωϊκής και φυτικής προέλευσης, οι οποίοι παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις σε αξία και ποσότητα και προς την ΕΕ και προς τρίτες χώρες. Ο κλάδος των χημικών προϊόντων παρουσιάζει επίσης αύξηση εξαγωγών προς την ΕΕ, ενώ οι κλάδοι τροφίμων και ζωντανών ζώων, μηχανημάτων και υλικών μεταφορών και διαφόρων βιομηχανικών ειδών παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις σε αξία και ποσότητα προς τις τρίτες χώρες. **Ο κλάδος των τροφίμων και ζωντανών ζώων είναι ο κλάδος με την μεγαλύτερη αξία που εξάγει η περιφέρεια, συνολικά στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες, ο δεύτερος σε αξία κλάδος είναι τα λάδια και λίπη ζωϊκής ή φυτικής προέλευσης και ο τρίτος τα ποτά και ο καπνός, δηλαδή προϊόντα του πρωτογενή και μεταποίησης προϊόντων του πρωτογενή.**

Σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες που παίζουν κεντρικό ρόλο στην αναπτυξιακή φυσιογνωμία της περιφέρειας, με βάση την καταγραφή και αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης (του κεφ. Α.1.1.α.6-1.2.2.β.6) διαπιστώνεται ότι οι πλεονασματικοί κλάδοι της ΠΔΕ σε εθνικό επίπεδο είναι:

- πρωτογενής τομέας (Αιτωλ/νία, Ηλεία)
- κατασκευές (Αχαΐα, Αιτωλ/νία)
- εμπόριο (Αχαΐα, Αιτωλ/νία)
- εκπαίδευση – υγεία (Αχαΐα, Αιτωλ/νία)
- βιομηχανίες – βιοτεχνίες (Αχαΐα, Ηλεία)

Οι κλάδοι με εξειδίκευση σε εθνικό επίπεδο είναι: α) μεταφορές –επικοινωνίες (Αχαΐα), β) υδατοκαλλιέργειες (Αιτωλοακαρνανία) και γ) παροχή ηλεκτρικού ρεύματος (Ηλεία, Αχαΐα).

Οι κλάδοι της μεταποίησης με εξειδίκευση σε εθνικό επίπεδο είναι:

- είδη διατροφής (Αχαΐα, Αιτωλ/νία, Ηλεία)
- ξύλο (Αχαΐα, Αιτωλ/νία, Ηλεία)
- μη μεταλλικά ορυκτά (Αχαΐα, Αιτωλ/νία)
- έπιπλα (Αχαΐα, Αιτωλ/νία)
- είδη ένδυσης (Αχαΐα, Αιτωλ/νία)

β.6 Ανεργία

Σύμφωνα με το πιν. IV που ακολουθεί το ποσοστό ανεργίας της ΠΔΕ το 2011, (στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ), ανήλθε σε 15,1% παρουσιάζοντας αύξηση κατά 4,4 μονάδες σε σύγκριση με το 2001. Η μεγάλη αύξηση του ποσοστού ανεργίας στην ΠΔΕ συμβαδίζει με τις συνθήκες που διαμορφώθηκαν και σε επίπεδο χώρας με την ανεργία να ανέρχεται το 2011 σε 15,9%, αυξημένη κατά 5,1 μονάδες σε σύγκριση με το 2001. Η ανεργία τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και σε επίπεδο περιφέρειας είναι μεγαλύτερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου του ίδιου έτους (9,7%). Όσον αφορά στις ΠΕ της ΠΔΕ και σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ, το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζει η ΠΕ Αχαΐας (19,3%) και ακολουθούν η ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας (18,4%) και η ΠΕ Ηλείας (12%). Την τελευταία δεκαετία 2001 – 2011, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε κατά 6 μονάδες στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, 3,3 μονάδες στην ΠΕ Αχαΐας ενώ αντίθετα μειώθηκε κατά 4,6% στη ΠΕ Ηλείας (βλ. πίνακα 1.2.2.β.3 του κεφ. Α.1.1.α.6).

Είναι χαρακτηριστικό ότι το μικρότερο ποσοστό ανεργίας το 2011 μεταξύ των τριών ΠΕ έχει η Ηλεία, η οποία παράλληλα χαρακτηρίζεται από το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή ενώ το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας έχει η Αχαΐα, που παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή και το μεγαλύτερο στον τριτογενή και δευτερογενή στην Περιφέρεια, μια ακόμη ένδειξη ότι ο πρωτογενής τομέας αποτελεί το καταφύγιο στην αβεβαιότητα που δημιουργεί η οικονομική κρίση.

Το α' τρίμηνο του 2012 το ποσοστό ανεργίας της ΠΔΕ είναι το πέμπτο υψηλότερο από τις 13 περιφέρειες, μετά την Δυτ. Μακεδονία, την Κεν. Μακεδονία, την Στερεά Ελλάδα και την Κρήτη, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό έχει η περιφ. Νοτ. Αιγαίου (13,9%) και τα Ιόνια Νησιά (15,9%). Ιδιαίτερα η ΠΕ Αχαΐας παρουσιάζει μεγάλο πρόβλημα ανεργίας, παρουσιάζοντας το μεγαλύτερο ποσοστό από τις τρεις ΠΕ της περιφέρειας (ποσοστό 19,3% έναντι 18,4% της Αιτωλ/νίας και 12,0% της Ηλείας).

Την σχετική πλειοψηφία των ανέργων αποτελούν οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης (40,5%) και ακολουθούν οι απόφοιτοι δημοτικού (18,5%) και οι απόφοιτοι ανώτερης τεχν. επαγγελ. εκπαίδευσης (16,9%)

γ. Κοινωνικά χαρακτηριστικά – βιοτικό επίπεδο

γ.1 Βιοτικό επίπεδο – δείκτες ευημερίας

Η ΠΔΕ υπολείπεται της χώρας και πολύ περισσότερο του μέσου όρου των περιφερειών της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά τους δείκτες ευημερίας, υπολείπόμενη ουσιαστικά και από τις περισσότερες ελληνικές περιφέρειες (βλέπε κεφ.Α.1.1.α.6-1.6:Βιοτικό επίπεδο).

Συγκεκριμένα από στοιχεία της απογραφής 2001 (που είναι τα νεώτερα διαθέσιμα από την ΕΛΣΤΑΤ) φαίνεται ότι, ως προς το ποσοστό αστικοποίησης, η περιφέρεια κατατάσσεται στην 7^η θέση και ως προς τον

δείκτη : «κατοικίες ανά 1000 κατοίκους» εμφανίζει ποσοστό λίγο υψηλότερο από αυτό στο σύνολο της χώρας (παρά ταύτα βρίσκεται στην 9^η θέση μεταξύ των περιφερειών). Ως προς τους δείκτες εκπαίδευσης βρίσκεται στην 7^η θέση στο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στην 9^η θέση στο ποσοστό των αναλφάβητων. Στο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η ΠΔΕ παρουσιάζει μεγάλη πτώση (μείωση 31 μονάδες, που οφείλεται στο ποσοστό αποφοίτων τριτ. εκπαίδευσης της Αιτωλ/νίας που μειώνεται κατά 75 μονάδες). Από τις τρεις Π.Ε. **μόνο η Αχαΐα παρουσιάζει δείκτες κοντά στους αντίστοιχους του συνόλου της χώρας** ενώ Ηλεία και Αιτωλ/νία εμφανίζουν μεγάλες υστερήσεις.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία του 2001 με τα αντίστοιχα του 1991 παρατηρούμε μια σημαντική αύξηση-βελτίωση των δεικτών του 2001 που αναφέρονται στον αριθμό κατοικιών και Ι.Χ. αυτοκινήτων ανά 1.000 κατοίκους στην Π.Δ.Ε. Αντίθετα σε σχέση με τον δείκτη της χώρας υπάρχει μείωση του ποσοστού αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην περιφέρεια, που οφείλεται αποκλειστικά στην μείωση του αντίστοιχου ποσοστού της Αιτωλ/νίας.

Κάθε μια από τις ενότητες των δεικτών ευημερίας ερμηνεύει διαφορετικές κοινωνικές αλλαγές που έχουν καταγραφεί στο επίπεδο αναφοράς. Το ποσοστό αστικοποίησης σχετίζεται με τις αστικές και αγροτικές περιοχές, και επομένως η αύξηση του δείχνει τη μετακίνηση του πληθυσμού προς τις πόλεις, με παράλληλη αποδυνάμωση κυρίως των ορεινών περιοχών. Οι δείκτες κατοικίας, ενέργειας και αυτοκινήτων μπορούν να συσχετιστούν με την καταναλωτική δύναμη των κατοίκων μιας περιοχής, ενώ οι δείκτες μόρφωσης με την δυναμική των κατοίκων αλλά και με τις ηλικιακές ομάδες.

Σε μια συνολική εικόνα παρατήρησης περιφέρειας και ΠΕ, παρόλο που η περιφέρεια εμφανίζει μια μικρή θετική μεταβολή σε σχέση με την χώρα, οι μεταβολές αυτές έχουν μεγάλες διαφορές με άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ ΠΕ. **Η ΠΕ Αχαΐας είναι η μόνη που έχει μια θετικότερη εικόνα, ενώ η ΠΕ Ηλείας εμφανίζει τις μεγαλύτερες αλλαγές, σε σχέση με τη χώρα και την περιφέρεια.**

Στο τριετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Π.Δ.Ε. (2012-2014) αναφέρονται τα αποτελέσματα συγκριτικής αξιολόγησης των περιφερειών και των Π.Ε. της χώρας σε σύγκριση με τον εθνικό μ.ο, σε έρευνα-μελέτη από ομάδα ερευνητών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, βασιζόμενη σε δεκάδες δείκτες και στην σταθμική συσχέτισή τους, όπως διαμορφώνονται κάτω από συγκεκριμένα μοντέλα ανάπτυξης. Με βάση την έρευνα αυτή η ΠΔΕ είναι στην τελευταία θέση στο σύνολο της χώρας, η Ηλεία βρίσκεται στην 50^η θέση από πλευράς δεικτών ευημερίας, η Αιτωλ/νία στην 45^η θέση και η Αχαΐα στην 12^η μεταξύ των 52 Π.Ε. της χώρας. Και από τις δύο διαφορετικές μετρήσεις των δεικτών ευημερίας δεν παρουσιάζεται ουσιαστική βελτίωση της θέσης της Π.Δ.Ε. παρά μόνο μικρή βελτίωση.

Ως προς τις ενδοπεριφερειακές διαφοροποιήσεις και ανισότητες, με το άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ Αχαΐας από την μια πλευρά και την μεγαλύτερη απόστασή της από την Ηλεία και την Αιτωλ/νία, **η τάση αυτή φαίνεται να μην αφορά μόνο τους δείκτες ευημερίας αλλά συμβαδίζει με αντίστοιχα συμπεράσματα σε ό,τι αφορά τις πληθυσμιακές αποκλίσεις μεταξύ των Π.Ε. και άλλους δείκτες ανάπτυξης, όπως η μεταβολή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, που είναι μεγαλύτερη στην Αχαΐα από την αντίστοιχη της Ηλείας και Αιτωλ/νίας** (βλ. κεφ.Α.1.1.α.1.1.α.ii: Εντοπισμός ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων στο κ.κ. ΑΕΠ).

γ.2 Κοινωνική ενσωμάτωση ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε πανελλαδικά τα έτη 2009 - 2010 και παρουσιάστηκε πρόσφατα από τον τομέα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Εργαστηρίου Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (ΕΜΜΕΔΙΑ) με θέμα "δείκτες ένταξης των μεταναστών στην Ελλάδα", οι μετανάστες στην Ελλάδα φαίνεται να έχουν ίση πρόσβαση στην αγορά εργασίας με τους Έλληνες (τα συμπεράσματα της έρευνας θεωρούνται αντιπροσωπευτικά και για τις τρεις ΠΕ της ΠΔΕ), αλλά εργάζονται σε διαφορετικά πεδία (κυρίως γεωργικές και οικοδομικές εργασίες), περισσότερες ώρες, χωρίς πλήρη ασφαλιστικά δικαιώματα, με χαμηλότερα μεροκάματα, σε εργασίες που δεν προτιμούν οι ημεδαποί, με τον βαθμό ετεροαπασχόλησης ιδιαίτερα υψηλό.

Ικανοποιητικοί θεωρούνται οι δείκτες ένταξης των μεταναστών στις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας (το 60% δήλωσαν πολύ ή μέτρια ικανοποιημένοι και με αυτούς που δήλωσαν αδιάφοροι το ποσοστό φθάνει το 76,7%). Το 70% των παιδιών των μεταναστών φοιτούν σε δημοτικά σχολεία (15,2% εγκαταλείπουν πρόωγα την εκπαίδευσή τους). Από τις συνθήκες στέγασης δήλωσαν ικανοποιημένοι το 78% των μεταναστών, με το ποσοστό βέβαια ιδιοκατοίκησης να είναι μόλις 10,8%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (έτος 2008 – 2009, βλ. πιν. Α.1.1.α.6-1.7.2-1) σε γυμνάσια και λύκεια της ΠΔΕ φοιτούσαν 2.560 παλλινოსτούντες και αλλοδαποί μαθητές, με τον μεγαλύτερο αριθμό να βρίσκεται στην Αχαΐα (ποσοστό 44% του συνόλου της ΠΔΕ), και ακολουθούν η Ηλεία και η Αιτωλ/νία.

Με στοιχεία της περιόδου 2000 – 2006, 12 κράτη μέλη της ΕΕ συγκέντρωσαν στοιχεία για τους μετανάστες και τις μειονότητες, σύμφωνα με τα οποία 1,2 εκατομ. αυτών συμμετείχαν σε προγράμματα του ΕΚΤ με το ποσοστό που αναλογούσε στην Ελλάδα να είναι 8%.

Στην Πάτρα από τα μέσα της 10ετίας του '90 έχει δημιουργηθεί έντονο πρόβλημα λόγω της συνεχούς ροής μεγάλου αριθμού μεταναστών, που έχει ενταθεί την τελευταία 10ετία με την μετακίνηση μεγάλου αριθμού Αφγανών, Σομαλών και Σουδανών χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα. Ο αριθμός που υπολογίζεται να μεταβεί στην Πάτρα είναι 3.000 – 5.000 μετανάστες χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, που έχουν ως σκοπό τη λαθραία ακτοπλοϊκή έξοδο προς την Ιταλία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

γ.3 Ποσοστό πληθυσμού στο όριο της φτώχειας

Με βάση τα στοιχεία που αναφέρονται στο Κεφ. Α.1.1.α.6-1.6.4 και έχουν πηγή την Eurostat και το IOBE, το ποσοστό των ατόμων που απειλείται από τη φτώχεια στην Ελλάδα (δηλ. το ποσοστό ατόμων με διαθέσιμο εισόδημα κάτω του 60% του εθνικού μέσου διαθέσιμου εισοδήματος), με στοιχεία του 2010 ανέρχεται στο 23,8% (το 2003 ήταν 23,7%) και είναι μικρότερο από τα αντίστοιχα Ευρωπαϊκά: EU27:25,7%, EU15:25,9%, EU17:24,7%. Το ίδιο ισχύει και, με βάση τα αντίστοιχα στοιχεία, κατά φύλλο.

Ακολουθεί η αξιολόγηση του προγραμματικού πλαισίου που με βάση τις προδιαγραφές εντάσσεται σε κάθε θεματική ενότητα.

